

Regeringskansliet, Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.sba.spn@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av Boverkets rapport (2021:27) Översikts- och regionplan i en digital miljö

Er beteckning: FI2022/01551

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro län (Länsstyrelsen) tillstyrker i huvudsak förslagen i rapporten Översikts- och regionplan i en digital miljö (2021:27). Länsstyrelsen delar bedömningen att digitaliseringen har möjlighet att leda till samhällsvinster och effektivisering.

Länsstyrelsen ser dock flera utmaningar med förslagen som behöver belysas ytterligare innan förändringarna träder i kraft;

- Tidpunkten för genomförande kan innebära svårigheter för flera mindre kommuner med begränsade resurser för den översiktliga planeringen
- Arkivfrågan behöver lösas innan kravet på digitala översikts- och regionplaner träder i kraft
- Det behöver klargöras hur ändringar av översiktsplanen ska redovisas på ett digitalt sätt tillsammans med den kommunövergripande översiktsplanen
- Det är viktigt att standardiserad utformning möjliggör en flexibilitet för att möta kommunernas olika behov och specifika förutsättningar
- Informationssäkerheten för den samlade digitala informationen behöver klargöras
- Resursbehovet för kommuner och myndigheter behöver belysas
- Länsstyrelsens erfarenheter av digitala översiktsplaner stärker behovet av enhetlig standard och föreskrifter för kommunernas översiktsplaner

Tid för genomförande

Den föreslagna ändringen föreslås gälla alla översiktsplaner som påbörjas efter den sista december 2026. Länsstyrelsen bedömer att starttiden för förändring kan innebära svårigheter för flera mindre kommuner med begränsade resurser för den översiktliga planeringen.

Kommunerna står olika rustade för att hantera förslaget om digitala översiktsplaner. Det handlar om såväl varierande resurser för översiktsplanering som att den digitala mognaden skiljer sig åt mellan kommunerna. Det är viktigt att digitaliseringen av översiktsplaneringen inte stjäl resurser, personella och ekonomiska, från den faktiska översiktliga planeringen i kommunerna.

Arkivering

Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att säkerställa att alla kommuner och berörda myndigheter har möjlighet att ha tillfredställande arkivlösningar innan förändringen i PBF träder i kraft. Ändringen föreslås omfatta översiktsplaner och regionplaner som påbörjas efter 31 december 2026.

Länsstyrelsen anser att arkivfrågan ska vara löst innan kravet på digitala översikts- och regionplaner genomförs. Det kommer att krävas gemensamma standarder för långtidsbevarande av de digitala planerna. Det är viktigt att det finns en plan för helheten då det är många faktorer som behöver lösas innan lagkravet börjar gälla.

Vidare anser Länsstyrelsen att det är nödvändigt för medborgare och myndigheter att kunna jämföra och granska förändringar i text och kartor som har skett mellan översiktsplanens olika skeden. Varje översikts- eller regionplan kommer därför att behöva arkiveras i flera versioner.

Ändringar av översiktsplaner

En fråga som behöver utredas innan föreslagen ändring av 2 kap. 5 § plan- och byggförordningen (PBF) träder i kraft är frågan om hur tillägg och fördjupningar av översiktsplanen ska hanteras inom ramen för en standardiserad digital planprocess. Framför allt hur ändringar av översiktsplaner ska redovisas på ett digitalt sätt som gör dem enkelt läsbara tillsammans med de kommunövergripande översiktsplanerna. Risker är att kommuner i större utsträckning väljer andra typer av strategidokument än de som ligger inom ramen för PBL och den ordinarie planeringsprocessen, något som redan i dag sker i varierande utsträckning.

Standardiserad utformning

I Boverkets *rapport Översikts- och regionplanering i en digital miljö* lyfts samhällsvinsterna med en digital samhällsbyggnadsprocess fram. Länsstyrelsen delar bedömningen att digitaliseringen har möjlighet att leda till samhällsvinster och effektivisering. Länsstyrelsen vill dock betona att fokus i översiktsplaneringen måste vara kommunernas ställningstaganden och avvägningar i olika frågor och vilka konsekvenser och markanspråk det leder till. En risk med en standardiserad utformning är att fokus flyttas från planeringsfrågorna till att uppfylla formaliakrav.

Länsstyrelsen vill även påtala betydelsen av att standard och föreskrifter möjliggör en viss flexibilitet för att möta kommunala behov. Plan- och bygglagen (PBL, 2010:900) ger en stor möjlighet för kommuner att välja hur till exempel översiktsplanen förhåller sig till nationella eller regionala mål, planer och program eller vilka allmänna intressen i 2 kap. PBL som kan ha en väsentlig betydelse för beslut kopplade till hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Det måste ges utrymme för kommuner att göra dessa ställningstaganden utan att hindras av en strikt standard.

Vidare är det viktigt att en standard och föreskrifter av översiktsplaner möjliggör för alla typer av översiktsplaner som kommunerna vill ta fram. Formatet får inte begränsa kommunerna så att de väljer att ta fram andra strategiska dokument utanför plan- och bygglagstiftningens ramar.

Informationssäkerhet

Länsstyrelsen vill påtala risken med en samlad digital information ur ett säkerhetsperspektiv. Genom att samla digital information i en nationell databas kan tillgängligheten till känslig information underlättas.

Resursbehov hos Länsstyrelserna

Länsstyrelsen bedömer att resursbehovet hos länsstyrelserna initialt kommer att vara att stödja och vägleda kommunerna. Särskilt behov av stöd från Länsstyrelsen bedöms föreligga för de mindre kommunerna med begränsade resurser. Det är därför viktigt att Boverket i god tid innan förändringen träder i kraft tar fram vägledningar och utbildningsmaterial för såväl kommuner som länsstyrelser.

Länsstyrelsens erfarenhet av digitala översiktsplaner

Länsstyrelsen vill särskilt lyfta problematiken vid hanteringen av en webbaserad översiktsplan. Länsstyrelsens erfarenheter visar på svårigheter vid diarieföring, intern- och externremiss, arkivering av samråds- och granskningsversioner samt den antagna översiktsplanen.

Länsstyrelsen har även hanterat flera översiktsplaner som upprättats med stöd av Boverkets ÖP-modell. Länsstyrelsens erfarenheter från dessa är att det underlättar läsbarhet och jämförelse mellan kommuner. Kommuner som samarbetar i gemensamma förvaltningar och nämnder har också fördelar av att översiktsplanerna utformas enhetligt.

Bakgrund

Boverket har av regeringen fått i uppdrag att fortsatt verka för en effektiv och enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen i en digital miljö, *Uppdrag om lösningar som främjar en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) i en digital miljö*.

Boverkets rapport (2021:27) avser den del av uppdraget som gäller hur översiktsplaner och regionplaner bör utformas i en digital miljö för att möjliggöra en effektiv samhällsplaneringsprocess och bidra till en god, säker och hållbar livsmiljö. Boverket lämnar också förslag till författningsändringar i 2 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF.

Boverket föreslår i rapporten att framtagande och redovisning av kommunernas översiktsplaner, och på sikt regionernas regionplaner, ska göras inom ett standardiserat digitalt system som ska lagstiftas på samma vis som gjorts för digitaliseringen av detaljplaner. Syftet är att skapa ett system där data kopplad till markanvändning ska kunna sökas nationellt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Larsson med länsarkitekt Lena Lundkvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Jonas Jansson, samhällsplanerare Helena Siegert och samhällsplanerare Camilla Lund medverkat.